

ELOKUU

Sadonkorjuuviikot (21.8-3.9)

Sato kypsyy ja illat hämärtyvät. Lomakausi lähestyy loppuaan ja pian palaavat myös koululaiset luokkahuoneisiin. Suomenkielisen nimensä elokuu on saanut elonkorjuusta eli viljan keräämisestä pelloilta. Suomessa elokuu on etelässä sekä pohjoisessa pimenevien öiden, lämpimien säiden ja sadonkorjuun aikaa.

Luonnossa tapahtuu:

Yleensä elokuun lopulla voi jo pohjoisessa nähdä luonnossa merkkejä alkavasta syksystä. Koululaisten kesäloma päättyy elokuun puolivälin tienoilla. Elokuu on parasta marjastusaikaa. Ensimmäiset kantareellit ilmaantuvat metsiin elokuun alussa, tattien ja rouskujen aika alkaa vasta kuun lopulla. Myös varhaisimmat omenat ovat nyt kypsymässä. Päivätkin alkavat jo selvästi lyhetä ja päästään ihailemaan kirkkaan tähtitaivaan suuruutta.

Puutarhassa tapahtuu:

- Syyslannoitus on hyvä hoitaa elokuun aikana
- Nyt on hyvä aika istuttaa uusia taimia sillä kosteuskin on lisääntynyt ja maa on lämmin
- Kun muistat lannoittaa kesäkukkia, kukkivat ne pitkälle syksyyn
- Kerää talteen puutarhan satoa hedelmäpuista ja marjapensaista sekä hyötymaalta sitä mukaa kun sitä kypsyy
- Elokuussa korjataan myös satoa kuivakukista

Maatilalla tapahtuu:

- Elonkorjuu alkaa. Viljat alkavat olemaan kypsiä ja niitä aletaan puida.
- Peltoja voidaan myös muokata syksyllä ja niihin voidaan kylvää syysviljoja, jotka itävät syksyllä, talvehtivat ja jatkavat kasvuaan keväällä.
- Hunajan korjuun jälkeen mehiläispesiä aletaan laittamaan talvikuntoon ja tämä kestää marraskuulle saakka. Mehiläisille annetaan mm. lisäravinnoksi sokeria.

Elonkorjuuviikot 21.8-3.9. Mustikan satokausi on parhaimmillaan.

Kuukauden eläin: Sili

Kerää luonnosta askartelumateriaalia talteen yhdessä lasten kanssa

Materiaali	Käsittely
Havut - kts tammikuu	
Kuivakukkien kuivatus - mahdollistaa kuivakukka-asetelmien ja muun askartelun myöhemmin. - myös viljat soveltuvat kuivatukseen ja niitä hyödyntää myös lintujen talviruokinnassa.	Viljeltyjä ja luonnonkasveja voi kuivata. Helpoin tapa kuivaukseen on ilmakeivatus, jossa kerätyistä kasveista tehdään pieniä kimppuja ja nostetaan ne löyhästi roikkumaan ylösalaisin kuivaan, ei liian lämpöiseen ja auringolta suojaisaan paikkaan. Toinen tapa kuivata on pitää kukkia vedettömässä maljakossa pystyasennossa ja samanlaisissa olosuhteissa kuin ilmakeivatuksessakin. Kunnolla kuivatut kasvit voivat säilyä kauniina vuosikausia.
Käpyjen kuivaus - Käpyjä voi käyttää erilaisissa muun muassa joulukoristeiden askarteluun ja jouluasetelmissa. - Maahan pudonneita käpyjä voi kerätä omaan käyttöön, mutta elävissä puissa olevien käpyjen keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa.	Kerätyt kävyt levitetään ilmavalle alustalle, esimerkiksi ritilän päälle. Ritilä laitetaan kuivaan, ilmavaan ja mieluiten lämpimään paikkaan, jossa kävyt aukeavat kauniisti.
Pihlajanmarjat Voidaan käyttää esimerkiksi helminauhoina, mutta myös erilaisissa koristeissa, joita voidaan tehdä talven mittaan. Ne säilyttävät kauniin värinsä kuivuuksaan. - Sopii kuivattuina myös esimerkiksi lintujen talviherkkuihin.	Pihlajanmarjat, jotka on tarkoitus kuivata olisi parasta kerätä siinä vaiheessa, kun eivät ole vielä täysin kypsiä ja punaisia vaan hieman oranssiin vivahtavia. Pihlajanmarjat voi pujottaa neulan avulla lankaan ja laittaa esimerkiksi henkariin roikkumaan ja kuivumaan kuivaan ja ilmavaan paikkaan. Toinen, hieman helpompi vaihtoehto on pujottaa marjat ohueen rautalankaan ja laittaa samalla tavoin kuivumaan.
Ruskalehtien ja kasvien prässäys - Ruskalehdissä on kauniita värejä ja niitä voidaan prässätä kuivumaan myöhempää askartelua varten. Ruskalehtiä voi kuivata myös sellaisenaan mutta tällöin ne yleensä käpristyvät. - Prässätä voi melkein mitä kasveja tahansa.	Lehdet prässätään asettamalla ne imukykyisen paperin (sanomalehti) väliin. Asettamalla paperi arkit päällekkäin ja niiden päälle jäykkä levy ja lopuksi painoksi esimerkiksi kivi, tiili tai painavia kirjoja). Kuivuminen kestää 1-2 viikkoa. Välillä kannattaa tarkistaa lehtien kosteus ja vaihtaa sanomalehdet jos ne ovat kosteita. Näin vältetään lehtien homehtuminen.
Sammal - Sammalta voidaan käyttää niin ruukkuihin kuin koristeeksi. - Sammalen keruuseen tarvitaan aina maanomistajan lupa.	Sammalta voi kerätä varhaisesta keväästä lumipeitteen tuloon asti. Sammal on käyttökelpoista sellaisenaan. Sammal vaatii kosteutta pysyäkseen vihreänä. Sammalta kannattaa suihkutella säännöllisesti etenkin sisätiloissa, sillä kuivuuksaan se muuttuu ruskeaksi.

Siilinpesä

Siili on mukava naapuri ja hauskaa seurattavaa kaikenikäisille. Siilejä voi houkutella puutarhaan muun muassa jättämällä sinne hoitamattoman nurkkauksen sekä erilaisia risuja ja lehtikasvoja. Siilien pahimpia uhkia on sopivien talvehtimispaikkojen löytäminen, joten rakentamalla sellaisen, voit auttaa siilejä säilymään ympäristössä. Kesysiilit ovat nykyään suosittuja lemmikkejä, joten siilivierailijakin voi olla mahdollinen aktiviteetti.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
—————											
								—————			

————— Milloin mahdollista? ————— Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Työkalujen käyttötaito, aikuisen apu

Toiminnan kesto:

2-4 h

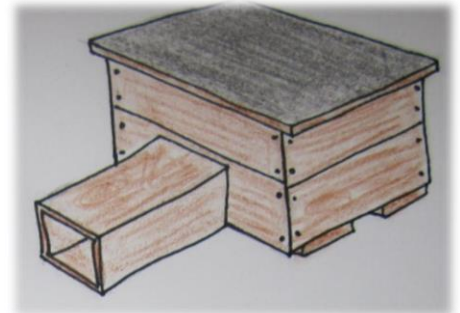
Kustannukset:

€ **€€** €€€

Tarvikkeet ja työkalut:

- Käsittelemätöntä lautta
- Kattoon pahvia tai muovia
- Saha, vasara, nauvoja
- Kuivia heiniä tai lehtiä
- Savivelliä (veteen sekoitettua)

Työohje:

1. Rakenna kulcutunneli, joka on 10 cm korkea, 10 cm leveä ja 40 cm pitkä. Iso siili mahtuu sisään, mutta esim. koirat jäävät ulkopuolelle.
2. Saha 2 kpl alusrimoja, jotka ovat 40 cm pitkiä.
3. Rakenna laatikko, jonka mitat ovat 40 x 40 x 40 cm.
4. Rakenna irrotettava kansi, jonka mitat ovat 43 x 43 cm.
5. Suojaa katto ja tunneli kattopahvilla tai muovilla.
6. Liitä laatikkoon kulcutunneli ja sivele kaikki osat savivellillä, koska rakenteissa on oltava maanhaju.
7. Pane pesä suojaisaan ja kuivaan paikkaan ja laita sen pohjalle kuivia heiniä ja lehtiä, joista siilit itse rakentavat mieleisensä pesän. Huolehdi, että pesässä on riittävä ilmanvaihto.

Lisätietoa: http://www.siilikiikarissa.fi/attachments/File/siiliesite_06102009.pdf

Suomen siilyhdistyksen kotisivut: <http://www.suomensiilyhdistys.fi/>

Lähde: Bengtson, P. & Lewander, M. 2007. Luonto pihallesi.

Kaarnavene

Veistä purjevene, soutuvene, rahtilaiva, kanootti, kajakki, jäänsärkijä, huvipursi, lautta, perinteinen vene tai aivan uusi uiva alus, jota kukaan ei ole vielä nähnyt. Käytä lisävarusteissa vain luonnonmateriaaleja. Järjestä ystäväsi kanssa uiva venenäyttely. Kokeilkaa, kenen paatti on nopein!

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
—————											
				—————							

————— Milloin mahdollista? ————— Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- puukon käyttö, sorminäppäryys, aikuisen läsnäolo

Toiminnan kesto:

½-1h

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet:

- Kaarnaa
- Tuohia purjeeksi
- Puukeppi mastoksi
- Narua
- Kankaanpala lipuksi mastoon
- Puukko, sakset

Työohje:

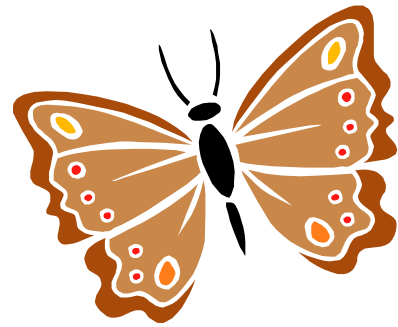
1. Veistä kaarnasta ensin rosoinen pinta pois. Veistä aina itsestäsi pois päin. Jatka veistämistä ja muotoile näin purttasi.
2. Vuole puukepistä masto. Tee puukon kärjellä mastoa varten reikä veneeseen.
3. Leikkaa tuohesta purje. Tee reiät purjeen ylä- ja alareunaan. Pujota purje mastoon.
4. Leikkaa kankaasta lippu. Tee lipun toiseen päähän kaksi pientä reikää. Pujota naru rei'istä. Sido narun toinen pää maston päähän. Aseta lippu sopivalle kohdalle. Kieputa narua maston ympärille ja vie se maston tyveen asti. Sido narun pää.

Ohjaajalle:

Helppimmin saat kaarnaa kannoista. Niissä kaarna on myös paksuinta. Kaarna on puun hyvinvoinnille tärkeä. Älä siis ota kaarnaa kasvavasta puusta.

Yöperhosten sieppari

Voit tutkia yöperhosia lähemmin itserakennetulla yöperhosten siepparilla. Nämä öisin lentävät perhoset ovat tärkeitä ravinnonlähteitä monille linnuille, mutta ne ovat myös mielenkiintoista tutkittavaa.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet:

- valkoinen lakana
- narua
- kaksi taskulamppua
- pahvilaatikko
- sakset
- munakennoja
- kaksipuolista teippiä
- nitoja

Oletko koskaan miettinyt...

miksi valo houkuttelee yöperhosia?

Samaa ovat myös tiedemiehet ihmetelleet, mutta hekään eivät ole varmoja. Yksi teoria on, että yöperhoset sekoittavat valon kuuhun, jota ne käyttävät suunnistaessaan pimeässä.

Toimi näin:

1. Ripusta lakana puiden väliin ja kiinnitä se narulla
2. Ripusta taskulamppu lakanan taakse
3. Leikkaa pahvilaatikon kannet irti lyhyemmältä sivulta
4. Kiinnitä munakennoja laatikon sisäseiniin sekä pohjalle
5. Taita laatikon jäljellä olevat sivut sisäänpäin ja kiinnitä ne pahvinkaitaleilla nitojan avulla siten, että ne muodostavat laakson jossa on muutaman sentin levyinen aukko laatikon sisään.
6. Sytytä molemmat taskulamput pimeään tullen ja aseta toinen taskulamppu pystyyn laatikon sisälle.
7. Jätä sieppari paikalleen 1-2 tunniksi, valo houkuttelee perhoset laatikkoon jossa ne laskeutuvat kennoihin.
8. Mene sitten tarkastelemaan mitä laatikkoon on lentänyt.

Kotipihani puut

Oletko huomannut, kuinka paljon erilaisia puita kasvaa kotisi läheisyydessä? Eri puiden lehdet ovat muodoltaan erilaisia. Jotkut lehdet ovat paksuja, jotkut ohuita.

Varsinkin syksyllä ruskan värit näkyvät lehdissä eri tavoin. Vaahtera, haapa ja pihlaja loistavat punaisen, keltaisen ja oranssin väreissä. Koivu muuttuu keltaiseksi. Tammi pysyy vihreänä.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
[Green bar across all months]											
[Red bar from 05 to 09]											

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- saksien käyttö, sorminäppäryys

Toiminnan kesto:

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet:

- Kartonkia
- liimaa
- sakset
- lehtiä
- kasviopas

Toimí näin:

1. Mene kotipihallesi tai lähimetsään, jossa on eri puulajeja.
2. Tunnista puita kasvioppaan avulla, havainnoi samalla mitä eroja eri lajeilla on. Voit käyttää apunasi myös kameraa. Kerää eri puulajien lehtiä.
3. Leikkaa ruskeasta paperista puun runko ja liimaa se taustapahville.
4. Sommittele sileät, kuivatut lehdet puun oksille ja liimaa ne paikoilleen.
5. Kirjoita lehtien alapuolelle puulajikkeen nimi.
6. Aseta puutaulusi kehykseen. Vuosien kuluttua on kiva tarkastella, ovatko samat puut vielä paikoillaan. Voit myös muistella, kuinka pieniä puut olivat silloin, kun teit taulun.

Ohjaajalle:

Voitte yhdessä pohtia Kuinka monen eri puulajin lehteä löysit? Mitkä puut oli helppo tunnistaa ja miksi? Voit myös tehdä lapsille hauska kompehtävän, liittyen puun kasvuun: Ripusta puun oksaan muovipussi ja pohtikaa millä korkeudella pussi on viiden vuoden päästä. Pussi on edelleen samalla korkeudella, sillä puu kasvaa latvastaan!

Lisätietoa:

- <http://www.luontoportti.com/suomi/fi/puut/>
- <http://koivu.luomus.fi/lapset/kuvastot/metsa.php>

Elokuu

Kuukauden aktiviteetti: Mustikkaretki

Ensimmäiset mustikat kypsyvät heinäkuun lopussa ja satokausi jatkuu noin syyskuun alkuun. Mustikka on monipuolinen ja terveellinen marja. Mustikan poiminnan yhteyteen voi yhdistää vaikka luontoretken. Jos mustikka metsään on hankala päästä, voi mustikoista nauttiminen tapahtua myös marjapiirakan muodossa. Pensasmustikoiden voi myös istuttaa omaan pihaan.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- kohtalainen sorminäppäryys, fyysinen liikuntakyky

Toiminnan kesto:

½ h ->

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Astioita mustikan poimimista varten

Toimi näin:

1. Järjestäkää mustikkaretki. Mustikoita voi myös vaihtoehtoisesti ostaa torilta tai käydä poimimassa pensasmustikoita.
2. Valmistakaa mustikkapiirakka: Munat ja sokeri vatkataan vaahdoksi. Joukkoon lisätään kevyesti nostellen vuorotellen jauhoja, rasvasulaa ja maitoa. Taikinaan sekoitetaan puolet mustikoista ja kaadetaan leivinpaperille uunipellille. Pinnalle ripotellaan loput mustikat ja piirakkaa paistetaan 200 asteessa uunin alatasolla noin 30-35min.

Mustikkapiirakka (10:lle)

4 munaa
3tl leivinjauhetta
3dl sokeria
7 dl vehnjauhoja
1 rkl vanilliinisokeria
200g sulatettua margariinia
2 dl maitoa
4-5dl mustikoita

Ohjaajalle:

- Mustikkaa löytyy koko maasta. Se viihtyy erityisesti puolivarjoisilla lehtomaisilla, tuoreilla ja kuivahkoilla kankailla.
- Pensasmustikoita löytyy yhä useammalta marjatilalta, joten niiden poiminta on toimintarajoitteisille henkilöille helpompaa.

Lähde: <http://www.arktisetaromit.fi/fi/arktiset+aromit/marjat/luonnonmarjat/mustikka/>,
<http://www.yhteishyva.fi/ruoka-ja-reseptit/reseptit/helppo-mustikkapiirakka/01688>

Kuukauden eläin: Siili

Siilejä esiintyy suurella osalla läntistä Eurooppaa. Siilien heimo on hyvin vanha, ja siilit ovat säilyneet melko muuttumattomina vuosimiljoonia. Siilien suku on kotoisin Aasiasta ja sitä muistuttavia eläimiä oli jo hirmuliskojen aikana.

Siili on Suomessa rauhoitettu eläin, eikä ole sallittua hävittää siilipesää, pyydystää, häiritä tai tappaa sitä. Ihminen kuitenkin tahtomattaankin vaikuttaa siilin elinpiiriin muuttumiseen ja siilien lukumäärä onkin ollut laskussa. Siili on yöaktiivinen vaaraton eläin ja niihin törmääkin useimmiten hämärän aikaan. Siilien touhukasta menoa on kiva katsella. Siili ei ole syrjäisten metsien asukas, vaan tarvitsee kaverikseen ihmisen, joka puutarhanhoidollaan auttaa sitä löytämään helposti ruokaa, ja jättää rakentaessaan suojaisia koloja puupinojen, vajojen sekä risu- ja lehtikasojen alle. Jos haluat houkutella siilejä puutarhaasi pidä se myrkyttömänä, myös siilien ravintona käyttämät erilaiset hyönteiset viihtyvät paremmin.

Jos vahingossa paljastat siilipesän, älä koske poikasiin ellei se ole ihan välttämätöntä.

Siili synnyttää keskimäärin 3-7 poikasta Juhannuksen tienoilla. Syntyessään siilit ovat hyvin pieni, vain 10-20g painoisia. Siiliemo vieroittaa pikaset 5-7 viikon ikäisinä. Ensimmäinen elinvuosi on pienille siileille varsin rankka ja vain noin 2-3 poikasta kymmenestä jää henkiin.

Sairaana siilin tunnistat siitä, että se yleensä makaa avoimella paikalla puolustamatta itseään.

Eläinsuojelulaki velvoittaa, että sairasta tai avuttomassa tilassa olevaa eläintä on autettava. Soita tällöin paikalliselle eläinsuojeluneuvojalle tai valvojalle, voit myös soittaa eläinsuojeluyhdistykselle tai poliisille.

Maito on haitallista siilille vaikka se siitä pitääkin! Jos haluat ruokkia siiliystäväsi, tarjoa sille vaikka koiranmuonaa. Pidä myös huoli siitä, että ruoka ja juoma-astiat ovat puhtaita. Voit myös auttaa siiliystäväsi selviämään talvihorroksesta laittamalla syksyllä kissan tai koiran raksujen sekaan murskattuja maapähkinöitä ja tilkan ruokaöljyä.

Lähde: Wikipedia